

מבוא ליחידת ההוראה: סיפורי המסע לארץ ישראל של העדה האתיופית

כתבה: רויטל כהן אליאס

היחידה "סיפורי המסע לארץ ישראל של העדה האתיופית" נכתבה כנושא מתרים ללימודי חג הסיגד - חג בני העדה האתיופית. היחידה גם יכולה להוות חלק מלימוד הרב תרבותיות בחברה הישראלית בכלל, והכרת התרבות וההיסטוריה של העדה האתיופית בפרט.

היחידה מתמקדת בסיפור העלייה לארץ ישראל והצצה ראשונית לסיפור העלייה של יהודי אתיופיה תוך קריאה חלק מסיפורי העלייה של בני העדה האתיופית מתוך [מאגר סיפורי מורשת- אוצר אנשי](#) – כחלק מהתכנית "הקשר הרב דורי".

רציונל היחידה:

חג הסיגד, הינו חג הנחגג ע"י בני העדה האתיופית ומציין את הכמיהה הרבה שהייתה לבני העדה לעלות לארץ ישראל ואת תפילתם כי יום זה יגיע ומסעם יתממש והם יזכו לראות את ירושלים הבנויה. בשנת 2008 התקבל בכנסת ישראל [חוק חג הסיגד](#) הקובע כי הסיגד הוא חג רשמי של מדינת ישראל ויתקיים בכט' בחשוון. חקיקה זאת למעשה מאפשרת באופן פורמאלי לגיטימיות וביטוי פומבי לתרבות האתיופית בישראל, תרבות שהיא חלק אינטגרלי מהחברה הישראלית. בהמשך לאמירתו של יגאל אלון: "עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל" (מתוך הספר "מסך של חול") נכתבה יחידה זאת והיא באה במטרה לחשוף את התלמידים לתרבות העדה האתיופית לקראת חג הסיגד, להרחיב את הידע על עדה בפרט והידע על החברה בכלל, ולחדד את ההנחה כי "התרבות ישראלית" היא מכלול עדות, תרבויות ומנהגים המכוננים את זהותנו כאומה וכיחידים.

כאמור, הקהילה האתיופית חלמה שנים רבות לעלות לארץ ישראל ועל כך נושאו של חג הסיגד – הכמיהה והתפילה לעלות לישראל. נושא היחידה הוא למעשה התגשמות אותו חלום: לאחר שנים רבות של תקווה ותפילה חלומם מתגשם והם מתחילים במסע לארץ ישראל. מסע הכרוך בקשיים ומכשולים רבים כפי שיתוארו ביחידה שלפנינו. מסע שהוא תחילתו של מסעות נוספים שצפויים ליהודי אתיופיה: "מסע" של קליטה, השתרשות והשתלבות בחברה הישראלית.

היחידה מיועדת לתלמידי ה'- ו' בחינוך הרגיל, כחלק מתוכנית הלימודים של במעגל חגי ישראל ומהווה מבוא ללימודי חג הסיגד או יכולה להילמד באופן מנותק מחג הסיגד כחלק מלימודי הרב תרבותיות בחברה הישראלית.

היחידה מורכבת משני שיעורים בני 90 ד' כל שיעור, ומאפשרת הזדמנות לחשיפה של סיפור של אחד מיני תרבויות רבות החיות בקרבנו ומהוות חלק מחברה שלנו, הרחבת הידע חדש על סיפורי העלייה לארץ ישראל, וכן פיתוח אמפתיה של התלמידים אל האחר.

יחידת הוראה בנושא – סיפורי המסע לארץ ישראל של העדה האתיופית

פירוט התכנון	פירוט המרכיבים	
חגי ישראל, מורשת, היסטוריה	תחום הדעת נושא היחידה	
חגי ישראל - חג הסיגד, רב תרבותיות בחברה הישראלית	נושא בתכנית הלימודים	
סיפורי מסע העלייה לארץ ישראל של יהודי אתיופיה	נושא היחידה	
רויטל כהן אליאס	מפתחת היחידה	
ה' - ו'	שכבת גיל	
2 שיעורים כפולים שכל אחד כ 90 ד'.	משך היחידה	
הרחבת הידע ועולם השיח של הלומד בכל הקשור לסיפור העלייה מאתיופיה מתוך סיפור מאגר סיפורי מורשת , הרחבת היכולת ההבעה היצירתית של התלמידים	רציונל למורה	
היחידה נכתבה כחלק אינטגרלי של לימודי חגי ישראל ומהווה כלימודי מבוא ופתיח לקראת חג הסיגד. ניתן גם ללמד את היחידה המוצעת כיחידה בודדת במסגרת לימוד מורשת והרב תרבותיות בחברה הישראלית.	רצף:	
1. התלמידים יכירו את סיפור העלייה של בני העדה האתיופית 2. התלמידים יבינו את המושג "מסע" 3. התלמידים ילמדו על הקשיים והמכשולים של המסע לארץ ישראל 4. התלמידים ייחשפו לסיפורים אישיים מבני העדה האתיופית אשר חוו את חוויות המסע לארץ ישראל 5. הילדים יצליחו לתרגם את המסרים והמידע שלמדו לתוצר יצירתי 6. התלמידים יצליחו לתמצת את המידע שלמדו	מטרות תוכן	
מסע, אתיופיה, חג הסיגד, געגועים לירושלים, גונדר, סודן, פרידה, תיקווה, התמדה, משפחה. הילדים ייחשפו למושגים אלה באמצעות טקסטים שונים, סרטונים וסיפורים אותנטיים. הישגים נדרשים: 1. האזנה ושיח 2. כתיבת רשמים, תחושות ומחשבות בעקבות קריאה והאזנה 3. הפקת מידע מטקסטים כתובים ומקורות דיגיטליים 4. הבנת הנושאים, הרעיונות והמסרים העולים מקריאת הסיפורים שהם חלק ממורשת התרבות היהודית והחברה הישראלית. 5. ביטוי יצירתי ללמידה	מושגים	
1. מיומנויות בן אישיות ועבודה שיתופית 2. למידה והתנהלות עצמאית 3. פיתוח יצירתיות 4. הכרת האחר ופיתוח אמפתיה לאחר	מיומנויות המאה 21-	
1. איתור מידע רלוונטי ברשת. 2. הבניית ידע בעקבות האזנה, צפייה או קריאת טקסטים 3. מענה על משימה מתקשבת באופן שימוש במנוע חיפוש. 4. שימוש במנוע חיפוש. 5. שימוש במצגת שיתופית	מיומנויות תקשוב	

<p>6. אתר אופק 7. סרטון מהיוטיוב 8. טקסט דיגיטלי (שירונט)</p>		
<p>ידע בסיסי במיומנות מחשב</p>	<p>ידע קודם נדרש</p>	
<p>חשיפה לסיפורים מתוך מאגר סיפורי מורשת של הפרויקט "הקשר הבן דורי" סרטונים ב - YouTube שירונט אתר "אופק" רשות - ספרי קריאה (פירוט ספרי הקריאה – ראה בהמשך , בסעיף "העשרה")</p>	<p>חומרי למידה כתובים ומתוקשבים</p>	
<p>1. תלאות המסע מאתיופיה לישראל / דליה פרדו (והייס) 2. המסע מאתיופיה דרך סודן / אריאל מנשה 3. עלייה לישראל אחרי שנים רבות של געגועים לירושלים / מסרשאו מלסה 4. המסע של יפית לארץ ישראל / יפית מלקו 5. כנגד כל הסיכויים: אתיופיה - סודן - ישראל / עדנה אבטה 6. סיפור המסע המשפחתי שלי - מאתיופיה לסודן /</p>	<p>סיפורים ממאגר סיפורי מורשת</p>	
<p>עבודה בקבוצות הטרוגניות וחשיפה למגוון סיפורים ברמות שונות.</p>	<p>היענות לשונות</p>	
<p>מצגת שיתופית תשובות ביחידת לימוד באתר אופק תוצר יצירתי בעקבות הלימוד: ריקוד, כרזה, שיר, ציור וכד' רשות – קריאת ספר ודיווח בכיתה</p>	<p>תוצרי למידה</p>	
<p>התלמידים יצליחו לנהל דיון ובו מחשבות, מסקנות ותובנות אודות האתגרים של העלייה מאתיופיה התלמידים יצליחו ליצר את התוצרים הנדרשים התלמידים יצליחו להציג את התוצרים בפני תלמידי הכיתה</p>	<p>מחוון הערכה</p>	☐

מהלך השיעור - הראשון

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
25 ד'	<p>1. שלב ראשון - המורה תציג את נושא השיעור ולאחר מכן תרשום את המילה "מסע" על הלוח. הילדים מתבקשים לומר את האסוציאציות שלהם בעקבות המילה.</p> <p>2. שלב שני - המורה תבקש מהתלמידים להאזין למילים של השיר ובקליפ המוצג "המסע לארץ ישראל" של ישראל גרוניך ולהקת שווא. משמית האזנה: אלו תחושות ורגשות עורר בכך האזנה לשיר? לתמונות שראיתם? לאחר השמעת השיר יתקיים דיון קצר – האם לאחר ששמעתם את השיר נוספו לכם עוד מחשבות בעקבות המילה "מסע"? רגשות? ידע חדש?</p> <p>3. שלב שלישי - התלמידים יקבלו את דף עם מילות השיר. המורה תשמיע שוב את השיר-המסע לארץ ישראל ותוך כדי שמיעת השיר התלמידים יסמנו ע"ג הדף מחד את המילים והמשפטים המתארים את הקושי (במדגיש כתום) ומאידיך את המילים המתארות את תקווה במסע שחוו יהודי אתיופיה במסע (במדגיש צהוב).</p> <p>4. שלב רביעי - עדכון "שמש" האסוציאציות בעקבות תשובות התלמידים.</p>	פתיחה	
55 ד'	<p><u>חלק ראשון:</u> משימה מתוקשבת באופק – שיר המסע. המשימה המציגה את סיפור העלייה באתיופיה ומתנתחת את שיר המסע לארץ ישראל תוך חשיפת הקשיים שהיו ליהודים האתיופיים בדרך לישראל בפרט והרחבת הידע הכללי על יהדות אתיופיה בכלל.</p>	גוף השיעור	
10 ד' 5 ד'	<p>סיכום קצר ע"י המורה – איך התחיל השיעור, מה למדנו מהמשימה המתוקשבת, איזה קשיים גילנו שעברו על יהודי אתיופיה במסע לארץ ישראל וכד'.</p> <p>לסיכום השיעור הזה וקישור לקראת השיעור הבא המורה תקריא קטע מתוך אחד מסיפורי העלייה לארץ ישראל כפי שתועדו במאגר סיפורי מורשת:</p> <p><i>"...אני זוכרת שכל ערב הראשונים שהיו מתארגנים הם הצעירים. הם היו מתאספים בסתר בקבוצות קטנות ויוצאים בלילה לכיוון סודן, כדי להגיע לארץ ישראל... נפרדתי מהורי והלכתי את כל המסע ברגל במשך חודש. הייתי בת 9 ונאצלתי לצאת לבד למסע... לעולם לא אשכח את הפרידה הקשה הזו. המסע היא קשה מאוד. היות והייתי לבדי הצטרפתי לקבוצה גדולה של יהודים שרצו לעלות לארץ ישראל. בדרך לעיר הקודש נקלענו לקשיים רבים: לא היה לנו מספיק אוכל וגם שתייה מים נגמרו, לנו מסביבנו מדבר, ולכן היה מאוד קשה להשיג מים. ביום היינו מסתתרים משודדים גנבים ורוצחים ובלילה היינו ממשכים את המסע ברגל לארץ ישראל. לאחר כחודש ימים הגענו סוף כל סוף לסודן עם מעט כוח, תשושים, רעבים ועם המון מחלות. בסודן היה מאוד קשה לשרוד כי אין אוכל והסביבה מזוהמת. האוכל היה שונה ממה שאנו רגילים לאכול באתיופיה ותקופת ההסתגלות הראשונה הייתה קשה במיוחד. היו המון שלשולים ומחלות. לרוע המזל נדבקתי במחלה מאוד קשה. באותה תקופה נדיר למצוא רופא וכמובן שלא היו לנו תרופות לטיפול הכול הזיהומים. האנשים שהיו איתי במסע היו בטוחים שאני לא אשרוד את המסע המפרך הזה. אני הצלחתי להתגבר על המחלה הקשה בעוד שילדים רבים מצאו את מותם בדרך למסע המפרך... הייתי בסך הכול ילדה בת 9 ללא ההורים וללא כל השגחה. בכיתי ללא הרף עד שפתאום...."</i></p> <p>(מתוך סיפורה של עדנה אבטה: כנגד כל הסיכויים: סודן – ישראל)</p> <p>המורה תבקש מהילדים לקראת השיעור הבא לשער מה לדעתם עלה בגורל הילדה הקטנה? האם הצליחה לעלות בסוף לארץ ישראל? מדוע? סיפור זה למעשה מקשר אותנו ליחידה הבאה בא נתעמק בסיפורים של בני העדה כפי שתועדו במאגר סיפורי מורשת במסגרת תכנית "הקשר הרב דורי".</p>	סיום	
	קריאה, הבנת המסרים וביצוע מטלות כתיבה וקריאה.	יישום	

	קריאת השיר התבוננות עצמית – רגשות ומחשבות בעקבות האזנת שיר עבודה אישית במשימה באופק קריאת סיפור	עבודה פרטנית	
	קריאת אחד מהספרים הבאים העוסקים בסיפורם של בני נוער שעלו מאתיופיה לארץ ישראל: שבועת האדרה מאת דורית אורגד יום החרגול וימים אחרים מאת דורית אורגד קלקידן מאת דורית אורגד ילדת הקשת בענן מאת נעמי שמואל בנו של צייד האריות מאת נעמי שמואל	העשרה	
	מה למדנו בשיעור הזה? מה הפתיע אותי? איזה רגשות התעוררו בי בעקבות המידע החדש?	סיכום ורפלקציה	
	מעבדת תלמידים - לכל תלמיד מחשב למשימה המתוקשבת.	מעבדת מחשבים	
	1. תרגיל השערה: כאמור, המורה תבקש מהילדים לחשוב לקראת השיעור הבא, מה לדעתם עלה בגורל הילדה הקטנה? האם הצליחה לעלות בסוף לארץ ישראל? 2. קריאת ספר העוסק בסיפורם של בני הנוער שעלו מאתיופיה – מטלת רשות.	שיעורי בית	

מהלך השיעור - השני

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
10 ד'	- קישור שיעור הקודם: המורה תזכיר את קטע הסיפור שנקרא בסוף השיעור הקודם. (אפשר להקריא שוב). מה עלה בגורל הילדה? בדיקת השערות ומדוע? - דיון קצר לבדיקת השערות. - המורה תקרין את הסרט מבצעי העלייה מאתיופיה מאתר אופק/ ברינפורפ + סיכום - דיון קצר על הסרט: מה היה? איך עלו לארץ? קשיים?	פתיחה	
30 ד'	<u>חלק שני:</u> בשיעור הקודם למדנו על סיפור העלייה של יהודי אתיופיה בעזרת שיר ומידע. היום נלמד על סיפור העלייה מנקודת מבט של האנשים שעברו את המסע: הכיתה תחולק לשישה קבוצות. כל קבוצה תקבל סיפור ממאגר הסיפורים של בית התפוצות ובו מתוארים האתגרים של מסע העלייה לארץ ישראל: קבוצה 1: שם הסיפור: תלאות המסע מאתיופיה לישראל קבוצה 2: שם הסיפור: המסע מאתיופיה דרך סודן קבוצה 3: שם הסיפור: עלייה לישראל אחרי שנים רבות של געגועים לירושלים קבוצה 4: שם הסיפור: המסע של יפית לארץ ישראל קבוצה 5: שם הסיפור: כנגד כל הסיכויים: אתיופיה - סודן - ישראל קבוצה 6: שם הסיפור: סיפור המסע המשפחתי שלי - מאתיופיה לסודן כל קבוצה תצטרך למלא תצטרך לקרא את הסיפור ולמלא מצגת שיתופית בהתאם להוראות	גוף השיעור	
45 ד'			

	לאחר מילוי המצגת – כל קבוצה תיצרך להציג בקצרה את הסיפור שלה בנקודות המתוארות במצגת וכן להציג את התוצר היצירתי שהפיקו בעקבות קריאת הסיפור: שיר, ציור משותף.		
5 ד'	איך כל דרך הצגה של סיפור העלייה חידשה לנו? מה היא חידדה לנו? מה משותף לכולם?	סיכום	
	עבודה במצגת שיתופית והצגת תוצר יצירתי.	יישום	
	עבודה בקבוצות.	עבודה פרטנית/ קבוצתית	
	מה משותף לכל סיפורי היצירה? מה שונה? מה הקושי המרכזי לדעתכם? אילו רגשות עוררו בכם הסיפורים שקראתם?	סיכום ורפלקציה	
	מחשב לכל קבוצה.	מעבדת מחשבים	
	ראיון של סבא/סבתא שעלו לארץ ישראל: מה הקשיים שלהם? מה עברו בדרך? לאחר הראיון לבצע השוואה מה דומה ומה שונה בין העלייה של סבא/סבתא לעלייה של הסיפור שלמדתי על העלייה מאתיופיה.	שיעורי בית	